

TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA (2016).
Noms de papallones [en línia].
Barcelona: TERMCAT, Centre de Terminologia. (Diccionaris en Línia)
Amb la col·laboració de: Museu de Ciències Naturals de Granollers
Il·lustracions: Martí Franch
<http://www.termcat.cat/ca/Diccionaris_En_Linia/202>

El diccionari català en línia dels noms usuals de papallones resulta de la constatació que falten noms populars catalans per a la majoria d'espècies de papallones que es poden trobar als territoris de llengua catalana. Aquesta manca semblava que pogués limitar el desenvolupament de la lepidopterologia amateur, que no és tan important als Països Catalans com a la Gran Bretanya o a França, on les papallones tenen noms vernaculars ben establerts des de fa temps.

En aquest sentit, l'any 2012 es va fer una primera proposta de noms de ropalòcers, o sigui, les papallones diürnes, que són les úniques de les quals tracta, de moment, el diccionari. Suposem que s'anirà ampliant pròximament amb l'establiment de noms populars per a certes papallones nocturnes i altres insectes. La proposta de noms comuns per a les papallones «catalanes» va ser feta per especialistes (vegeu

Antoni ARRIZABALAGA et al. (2012). «Proposta de noms comuns per a les papallones diürnes (ropalòcers) catalanes», *Butlletí de la Societat Catalana de Lepidopterologia*, núm. 103, p. 5-28), que la van sotmetre a un grup de treball que reconegué el valor i la seriositat de la tasca, i que fixà els criteris per formar els nous noms que

finalment s'adoptaren de manera definitiva (vegeu els *Criteris per a la denominació comuna de les papallones diürnes dels territoris catalans* (en línia) <<http://www.termcat.cat/docs/docs/DenominacioComunaPapallones.pdf>>, publicats pel TERMCAT l'any 2013). En els criteris de normalització, es va tractar, en una preocupació de simplificació, d'evitar l'ús de la paraula *papallona* i d'acumular trets per a una mateixa espècie. Per a la formació dels noms, es van tenir en compte particularitats o bé morfològiques o bé de distribució, caràcters ecològics i també etològics, i, per acabar, es van validar els noms que ja eren emprats per a una desena d'espècies vistoses i freqüents i es va ratificar tot el conjunt.

Hem de saludar l'importantíssim treball dut a terme pels equips d'experts entomòlegs i lingüistes que han elaborat aquest diccionari. Batejar cada una de les espècies d'insectes que ens envolten és una tasca complicada. Els insectes representen la majoria del món animal, sigui per la varietat, sigui per la biomassa: de moment se'n coneix un milió d'espècies, però es calcula que podrien arribar a ser-ne entre 10 i 80 milions. Per a un humà, es compten 7 milions d'individus. La multiplicitat d'espècies és, doncs, una primera dificultat; la segona és considerar la distribució general de l'espècie que s'ha d'anomenar i la de les afins per donar noms relacionats entre ells. Al meu entendre, el més important és que el públic pugui conèixer, no el nom exacte d'una espècie, sinó el nom del grup a la qual pertany, a excepció de les papallones vistoses o comunes que ja tenien noms catalans. Una cosa que pot semblar, doncs, senzilla als neòfits, com és posar nom a les papallones, és, de fet, molt complicada. Siguí com sigui, aquest diccionari és una avançada en el marc de la vulgarització científica i una eina per a tots els que d'una manera o altra estudien l'ecologia de les nostres comarques o s'interessen només personalment per la natura.

Cada ésser viu porta un nom de validat internacional, el nom científic, compost del nom de gènere seguit del de l'espècie. Les coses s'emboquen quan se sap que aquests noms poden canviar a mesura que es descobreixen espècies noves o que se'n revisa la classificació per una raó o altra. Els noms vulgars, però, segueixen sent els mateixos malgrat els canvis de noms llatins. Aquest punt és importantíssim perquè justifica la feina acompanyada i demostra que és útil posar un nom vernacular a cada espècie de papallona, tot i que a vegades és bo preguntar-se si és necessari o no posar noms vernaculars a tots els éssers vius. Però això ja és tot un altre debat.

Cal tenir en compte, també, que, si bé s'han donat noms catalans a les espècies diürnes, aquesta tasca

seria impossible per a tot el conjunt d'espècies nocturnes, massa nombroses o petites, excepte les espècies de grans dimensions o bé les que són conegudes pel fet d'ésser plagues.

El diccionari inclou 214 fitxes, que són poques si es té en compte el nombre d'espècies paleàrtiques. Cada fitxa dona una informació, no exhaustiva, és clar, però essencial, per a cada espècie. Hi trobem el nom vernacular i sinònims, quan existeixen, els noms en castellà, francès, italià i anglès (llàstima que no s'hi trobin els noms en basc i gallec), el nom científic, el del gènere i el de la família. Algunes fitxes estan il·lustrades amb un dibuix d'alta qualitat tant estètica com científica. Suposem que totes les fitxes es completaran amb nous dibuixos del mateix autor.

En resum, es pot dir que, malgrat les dificultats per establir criteris i trobar un consens, el resultat del treball és molt valuós i serà útil per als naturalistes de llengua catalana i també, encara que no tant, per als professionals de l'àmbit que, de segur, continuaran utilitzant els noms científics. I es útil, senzillament, per al reconeixement de la llengua catalana com una llengua important del món, viva, que va evolucionant i ampliant-se amb les especificitats de cada domini.

POMPEU RAHOLA FABRA
Entomòleg

